

KUTSESTANDARD

14-12122006-06/2

TÄISKASVANUTE KOOLITAJA/ ANDRAGOOG III, IV, V

ÄRITEENINDUSE JA MUU ÄRITEGEVUSE KUTSENÕUKOGU

Kutsevalifikatsioonisüsteemi väljaarendamine

EESSÕNA

Eesti kutsekvalifikatsiooni süsteemis määratletakse kutsekvalifikatsiooni nõudeid viiel tasemel. I tase on madalaim ja V tase kõrgeim (vt lisa A – Kutsekvalifikatsiooni süsteemi terminid). Kõik kutsed ei eelda kutsekvalifikatsiooni tasemetel fikseerimist I kuni V tasemeni. Iga konkreetse kutse kvalifikatsioonitasemed, sealhulgas vajaduse korral ka haridusnõuded, määrab kindlaks kutsenõukogu.

Käesolev kutsestandard sisaldab asjaomaste institutsioonide vahel kokkulepitud nõudeid täiskasvanute koolitaja III, IV ja V kutsekvalifikatsioonile.

Kutsestandardi kavandi koostas Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu moodustatud täiskasvanute koolitaja töörühm koosseisus:

Larissa Jõgi	Tallinna Pedagoogikaülikool
Tiina Jääger	Vabaharidusliit
Veera Litvintseva	NK Koolituse OÜ
Sirje Orvet	Tallinna Tehnikaülikool
Terje Haidak	Haridus- ja Teadusministeerium
Jelena Rootamm-Valter	Vastus OÜ
Kaja Rozdestvenski	ETKA Andras

Ajavahemikus jaanuar – veebruar 2002 a viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus, millesse kaasati ettevõtete ja koolitajate esindajad. Kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on arvestatud arvamusküsitluses tehtud ettepanekuid ja märkusi. Lisaks kaasati töösse järgmised asjatundjad: Talvi Märja ETKA Andrasest ja Merle Lõhmus EBS Juhtimiskoolituse Keskusest.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud Eesti kogemusi ja vajadusi ning täiskasvanute koolituse seadust.

Käesolev kutsestandard on koostatud uustöötlusena.

Käesoleva kutsestandardi jõustumisel kaotab kehtivuse 3. veebruaril 2003. a Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu otsusega nr. 12 kinnitatud täiskasvanute koolitaja/andragoog III, IV, V kutsestandard.

Käesolev täiskasvanute koolitaja/andragoog III, IV, V kutsestandard on kinnitatud 12. detsembril 2006. a Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu otsusega nr. 27.

Kutsestandardis sisalduvad kutsekvalifikatsioonid on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

Kutsestandardite kasutusala on järgmine:

- 1) töötajate kutsekvalifikatsiooni nõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) aluse andmine rahvusvaheliste kutsekvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks.

2 KUTSESTANDARDIGA SEONDUVAD STATISTILISED KOODID

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub täiskasvanute koolitamine täiskasvanute ja muu koolituse valdkonda, kood 8042.

Ametite Klassifikaatoris² kuulub täiskasvanute koolitaja pedagoogikaspetsialistide (Teaching Professionals) pearühma, kood 2300.

3 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONI TASE

Eesti keeles:	Täiskasvanute koolitaja/andragoog III, IV, V
Inglise keeles:	Adult Educator III, IV, V
Soome keeles:	Aikuiskouluttaja III, IV, V
Vene keeles:	Преподаватель взрослых III, IV, V

4 KUTSEKIRJELDUS

Täiskasvanute koolitaja/andragoog on spetsialist, kes vahendab täiskasvanud inimestele teadmisi ja/või oskusi, suunab nende arusaamade ja hoiakute kujunemist ning toetab enesearengut tasemehariduses, tööalases ettevalmistuses ja/või täiendõppes, vabahariduslikel kursustel, õpiringides ja teistes olukordades, kus on tegemist sihipäraselt loodud õpituatsiooniga. Ta loob positiivse ja motiveeriva õpikeskkonna, mis aitab õppijatel realiseerida oma õppimise eesmärged parimal võimalikul viisil. Parima tulemuse saavutamiseks kaasab vajadusel lisaressursse (teisi koolitajaid, praktikuid, õppijaid jm). Täiskasvanute koolitaja/andragoogi kutse on osakvalifikatsioon. (Põhikvalifikatsioon on täiskasvanute koolitaja puhul eriala või kutse, mis on omandatud kas kõrgkoolis või kutseõppeasutuses põhi- või täiendõppes).

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi kvalifikatsiooni võib taotleda mistahes eriala või kutsega inimene, kes õpetab täiskasvanud inimesi. Kvalifikatsiooni omamine kinnitab koolitaja kutsealase kompetentsuse taset ja on vahendiks koolitaja konkurentsivõime tõstmisel koolitusturul ning garantiiks koolitaja teenuse kasutajale – õppijale, koolituse tellijale, töandjale. Täiskasvanute koolitaja töötab mistahes täiskasvanute koolitusasutuses, sõltumata selle omandivormist, või iseseisvalt (FIE).

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestistatud versioon

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestistatud versioon

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi ametinimetus võib olla andragoog, täiskasvanute õpetaja, lektor, õppejõud, juhendaja, tuutor vm.

Täiskasvanute õppimine erineb laste ja noorte õppimisest. Täiskasvanud õppijad on erineva vanuse, kogemuse, eelneva hariduse ja sotsiaalse staatusega. Neil on oma väljakujunenud teadmiste süsteem, mõtlemisharjumused, eelarvamused, stereotüübid, hoiakud ja väärtushinnangud, mille nad toovad kaasa õpituksituatsiooni. Koolitajalt ootavad täiskasvanud õppijad kõrget professionaalsust ja nende staatuse respektiivimist.

Täiskasvanute õpetamine eeldab täiskasvanuhariduse teoreetiliste aluste ja täiskasvanute õpetamise põhimõtete ning täiskasvanute õppimise eripära tundmist ning vastavate õppemeetodite valdamist.

Täiskasvanute koolitaja/andragoogi kutsevalifikatsiooni taotlemisel on nõutav:

Täiskasvanute koolitaja/andragoog III³:

- a) kutse kesk- või kõrgharidus (või ülikooliharidus)
- b) täiskasvanute koolitaja kvalifikatsioonikursuse⁴ edukas läbimine või andragoogika-alane kõrgharidus
- c) töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 3 aastat
- d) soovituskiri Eestis tunnustatud täiskasvanute koolitajalt

Täiskasvanute koolitaja/andragoog IV:

- a) magistrakraad
- b) andragoogika-alase täiendõppekursuse⁵ läbimine
- c) töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 5 aastat
- d) esinemised konverentsidel ja seminaridel
- e) kaks soovituskirja Eestis tunnustatud täiskasvanute koolitajatelt

Täiskasvanute koolitaja/andragoog V:

- a) teadusdoktori või Ph.D. kraad
- b) töötamine täiskasvanute koolitajana vähemalt 10 aastat
- c) esinemised konverentsidel ja seminaridel Eestis ja välismaal
- d) avaldanud teaduslikke töid täiskasvanuhariduse valdkonnas
- e) kaks soovituskirja Eestis ja vähemalt üks välismaal tunnustatud täiskasvanute koolitajalt

5 KUTSEOSKUSNÕUDED (vt lisa B)

5.1 Üldoskused ja -teadmised

5.1.1 Ühiskonnaõpetuse alused (filosoofia, sotsioloogia, ajalugu, kultuurilugu)
III kesktase; IV kesktase; V kõrgtase

5.1.2 Seadusandlus

- 1) haridust reguleerivad Eesti Vabariigi õigusaktid, eelkõige täiskasvanute haridust puudutav osa – III kesktase; IV, V kõrgtase

³ Ei või töötada täiskasvanute tasemehariduses, kui puudub eri- või kutsealane kõrgharidus.

⁴ 10 AP, s.h. vähemalt 160 tundi auditoorset õpet

⁵ Vähemalt 60 tundi kolme viimase aasta jooksul, kui magistrakraad ei ole andragoogika-alane

- 2) Euroopa Liidu haridusalased õigusaktid – III algfase; IV kesktase; V kõrgtase
- 5.1.3 Haridusfilosoofia ja -sotsioloogia alused – III algfase; IV kesktase; V kõrgtase
- 5.1.4 Tööhõivepoliitika – III algfase; IV, V kesktase
- 5.1.5 Majanduse alused – III algfase, IV, V kesktase
- 5.1.6 Organisatsioon ja juhtimine, sh organisatsioonikultuur ja -psühholoogia – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 5.1.7 Töökeskkond ja töötervishoid – kõrgtase
- 5.1.8 Arvuti kasutamine – moodulid AO1-AO7 (vt lisa C)
- 5.1.9 Keeled (vt lisa D):
kaks võõrkeelt, nendest üks soovitatavalt inglise keel – III kesktase; IV, V kõrgtase

5.2 Põhioskused ja -teadmised

- 5.2.1 Andragoogika – III kesktase; IV, V kõrgtase
 - 1) andragoogika põhimõisted ja täiskasvanuhariduse terminoloogia
 - 2) täiskasvanute koolitamise metodoloogilised alused
 - 3) täiskasvanute õppimise ja õpetamise eripärad
 - 4) täiskasvanute koolitaja/andragoogi rollid
 - 5) meetodid täiskasvanuõppes, sh ka tagasiside ja kontrollimeetodid
 - 6) õppegrupi moodustamine ja grupidünaamika
 - 7) meeskonnatöö täiskasvanute koolituses
 - 8) kursuse käivitamine
 - 9) täiskasvanuhariduse arengulugu
- 5.2.2 Arengupsühholoogia – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 5.2.3 Sotsiaalpsühholoogia – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 5.2.4 Kommunikatiivsed oskused – III kesktase; IV, V kõrgtase
 - 1) suhtlemisoskus
 - 2) kuulamisoskused
 - 3) konfliktidega toimetulek
 - 4) läbirääkimistehnikad
 - 5) avalik esinemine, sh esitlustehnikad
- 5.2.5 Ülevaate omamine täiskasvanuhariduse suundumustest, prioriteetidest ja hetkeseisust Eestis, Euroopa Liidu riikides, Euroopas ja maailmas – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 5.2.6 Orienteerumine täiskasvanukoolituse valdkondades (taseme-, tööalane ja elualane e. vabahariduslik koolitus) – III kesktase; IV, V kõrgtase
- 5.2.7 Oskus näha ja kujundada seoseid täiskasvanuhariduse ja ühiskonna/kogukonna arengu vahel – III kesktase, IV, V kõrgtase

5.3 Isikuomadused ja võimed

- 1) õpivõime
- 2) koostöövalmidus
- 3) pühendumus
- 4) pingetaluvus
- 5) tolerantsus
- 6) enesekontroll
- 7) otsustusvõime
- 8) kohanemisvõime

- 9) avatus
- 10) loovus

6 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 1 aasta. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

KUTSEKVALIFIKATSIOONI SÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – dokument, mis määrab kindlaks kutsekvalifikatsioonist tulenevad nõuded teadmiste, oskuste, vilumustele, kogemustele, väärtushinnangutele ja isikuomadustele.

Kutsekvalifikatsioon – antud kutsealal nõutav kompetentsuse tase, mida tunnustatakse kas reguleeritud, ajalooliselt või rahvusvaheliselt kujunenud nõuete alusel.

I tase – töötaja täidab tööülesandeid ühesuguses olukorras, on omandanud kutsealased oskused ja teadmised enamasti kutsealasel väljaõppel, võib vajada juhendamist töö käigus, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

II tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste omab vilumust ja kogemust, töötab iseseisvalt, vastutab oma tööülesannete täitmise eest;

III tase – töötaja täidab tööülesandeid erisuguses ja vahelduvas olukorras, lisaks enamasti kutsealasel väljaõppel omandatud oskustele ja teadmiste ning vilumustele ja kogemustele omab meisterlikkust, valmisolekut kutsealaste oskuste ja teadmiste edasiandmiseks, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

IV tase – töötaja täidab analüüsimist ja otsustamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab kutsealaseid teadmisi ja oskusi; korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest;

V tase – töötaja täidab teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest.

KUTSEOSKUSNÕUDED

Üldoskused ja -teadmised – tegevusvaldkondi läbivad nõuded üldistele oskustele ja teadmistele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsealal tegutsemiseks vajalikud nõuded oskustele ja teadmistele.

Erioscused ja -teadmised – nõuded oskustele ja teadmistele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud oskused ja teadmised, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi või seonduvad lisakvalifikatsiooniga.

Isikuomadused ja võimed – nõuded kutsealal töötamiseks eeldatavatele isiku- ja isiksuslikele omadustele ja füüsilistele võimetele.

KONKREETSETE TEADMISTE JA OSKUSTE TASEMETE KIRJELDUSED

Algtase – mõistete, faktide ja põhimõtete teadmine; põhiliste töövõtete valdamine.

Keskase – mõistete ja faktide tõlgendamine ja võrdlemine, seoste loomine; mitmekesiste töövõtete valdamine.

Kõrgtase – seostatud faktide alusel analüüsimine, prognoosimine, järeldamine, üldistamine, hindamine; mitmekesiste keerukate töövõtete valdamine

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS

Arvutikasutaja oskustunnistus – AO (ECDL/ICDL – The European Computer Driving Licence/The International Computer Driving Licence) tõendab selle omaja praktilisi põhioskusi laiatarbe tarkvara kasutamisel. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

AO1 – Infotehnoloogia põhimõisted ja infoühiskond

AO2 – Arvuti kasutamine ja failihaldus

AO3 – Tekstitöötlus

AO4 – Tabelitöötlus

AO5 – Andmebaasid

AO6 – Esitlus

AO7 – Informatsioon ja kommunikatsioon

AO1 INFOTEHNOLOOGIA PÕHIMÕISTED JA INFOÜHISKOND

1. Põhimõisted
2. Riistvara
3. Mälu
4. Tarkvara
5. Arvutivõrgud
6. Arvutid igapäevaelus
7. Infotehnoloogia ja ühiskond
8. Turvalisus, õiguskaitse ja seadusandlus
9. Infotehnoloogia ja Eesti

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUS

1. Elementaarioskused
2. Töölaud
3. Failihaldus
4. Failide lihtne redigeerimine
5. Prindihaldus

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Alustamine
2. Põhioperatsioonid
3. Kujundamine (vormindamine)
4. Dokumendi viimistlemine
5. Printimine
6. Muud oskused

AO4 TABELITÖÖTLUS

1. Elementaarioskused
2. Põhioperatsioonid
3. Valemid ja funktsioonid
4. Kujundamine (vormindamine)
5. Diagrammid ja objektid
6. Printimine

AO5 ANDMEBAASID

1. Alustamine
2. Andmebaasi loomine
3. Vormi kasutamine
4. Informatsiooni otsimine
5. Aruanded

AO6 ESITLUS

1. Elementaarskused
2. Põhitegevused
3. Vormindamine
4. Graafika ja diagrammid
5. Printimine ja levitamine
6. Slaidiseansi efektid
7. Slaidiseansi vaatamine

AO7 INFORMATSIOON JA KOMMUNIKATSIOON

1. Veebi kasutamise elementaarskused
2. Veebis navigeerimine
3. Otsing veebis
4. Järjehoidjad (bookmarks)
5. Elektronposti kasutamise elementaarskused
6. Kirjavahetus
7. Adresseerimine
8. Postkasti haldamine
9. Listid ja uudisgrupid

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevatel nõuetel on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest keeleoskustasemetest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste.

Kesktase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste.

Kõrgtase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.